

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Шиліної Ганни Миколаївни на тему «Формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів», виконану в Донецькому державному університеті управління і подану до спеціалізованої вченої ради Д 12.105.03 Донбаської державної машинобудівної академії для захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність теми дослідження. Ефективне управління місцевим бюджетом можливе тільки за умови збалансованості й узгодженості доходів та видатків, єдності методологічної й нормативно-правової бази розрахунків, що дасть змогу повною мірою ефективно та якісно використовувати фінансовий потенціал території органами місцевої влади. Для забезпечення стабільного розвитку місцевих бюджетів доцільно впроваджувати послідовну й чітко налагоджену систему управління, що ґрунтується на відповідних фінансових механізмах. Формування та функціонування адекватного фінансового механізму управління місцевими бюджетами є актуальним і складним завданням, тому що від забезпечення оптимального формування фінансових ресурсів та їх ефективного використання залежить рівень соціально-економічного розвитку територій, громад.

Перспективи соціально-економічного розвитку місцевих бюджетів пов'язані з рівнем їх фінансового потенціалу. Сучасний стан розвитку місцевих бюджетів потребує розробки напрямів ефективного та якісного управління їх фінансовим потенціалом, нарощення фінансових ресурсів, які є основою реалізації програм соціально-економічного розвитку, що зумовило необхідність проведення цього дослідження.

Тому наукове завдання щодо обґрунтування теоретичних положень, методичних підходів та науково-практичних рекомендацій щодо формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів в Україні, якому присвячено дослідження Шиліної Г.М., є, безсумнівно, актуальним та має науково-практичну значущість. До того ж, актуальність теми дисертації

29/05 2016

підтверджується також і тим, що виконана робота є складовою частиною наукових досліджень Донецького державного університету управління Міністерства освіти і науки України за темами: «Фінансовий механізм державного управління економікою України» (номер держреєстрації 0104U008798, 2008-2014 рр.), в рамках якої дисертантом було досліджено місце місцевих бюджетів в системі державних фінансів, виявлено основні проблеми їх формування і виконання та запропоновано концептуальні положення щодо формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів; господарської теми «Організаційно-аналітичне забезпечення бюджетної політики в контексті непрямого оподаткування» (2013-2014 рр.), в рамках якої автором запропоновано методичний підхід до оцінки фінансового потенціалу місцевих бюджетів.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Ознайомлення з методологічним апаратом виконаного дослідження дозволяє відзначити коректність постановки його мети, формулювання предметно-об'єктної області, переліку завдань, розв'язання яких дало змогу Шиліній Г.М. отримати низку обґрунтованих висновків. Позитивної оцінки заслуговує й структура роботи, яка передбачає продуману логічну послідовність викладення основних питань, пов'язаних із розкриттям теми.

Уточнення предмету власного дослідження, формулювання оригінальних ідей здійснено автором на підставі опрацювання значного обсягу літературних джерел, серед яких праці з питань теоретичних підвалин наукових праць авторитетних фахівців в сфері місцевих бюджетів, досліджень з питань реалізації бюджетної політики держави; відомих у зарубіжній та вітчизняній науці вчених в області національних фінансових систем. Це дозволило автору не тільки зробити власний внесок в розвиток наукових основ формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів, а й обґрунтовано визначити проблеми удосконалення концептуальних положень

формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів; визначення передумов неефективності формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів в Україні; удосконалення методичного підходу до оцінки фінансового потенціалу місцевих бюджетів; розвитку механізму виявлення додаткових джерел та резервів формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів.

Отримання зазначених наукових результатів щодо вирішення цих проблем, стало можливим в ході використання комплексу відповідних поставним задачам методів наукового пізнання, серед яких абстрактно-логічний метод, структурно-функціональний метод; методи аналізу та синтезу, узагальнення, системний та ситуаційний підходи, методи статистичного аналізу та ситуаційний підхід, факторний аналіз, матричний підхід.

Вірогідність отриманих результатів підтверджується їх апробацією на науково-практичних конференціях різних рівнів, позитивною оцінкою редакційних колегій при прийнятті публікацій до відкритого друку, впровадженням запропонованих рекомендацій у діяльність Державної податкової інспекції у м. Краматорську Головного управління Міндоходів у Донецькій області, Артемівської об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління Міндоходів у Донецькій області.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна кандидатської дисертації Шиліної Г.М. визначається тим, що ця робота успішно та своєчасно заповнює прогалину у серйозних, монографічного рівня, дослідженнях з проблем обґрунтування теоретичних положень, методичних підходів та науково-практичних рекомендацій щодо формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів в Україні.

В більш предметному плані слід відзначити наступні наукові результати, які характеризуються новизною.

Автором розвинуто понятійно-категорійний апарат дослідження сутності та проведено структурування складових фінансового потенціалу місцевих

бюджетів, зокрема, зазначене в роботі визначення запропоновано на основі морфологічного аналізу даного поняття (С. 40, рис. 1.2), встановлення його співвідношення з поняттям «потенціал фінансування бюджету» (С. 40, рис. 1.2), що передбачало визначення теоретичних засад функціонування місцевих бюджетів в національній фінансовій системі за рахунок уточнення змісту поняття «фінансова система» (С. 19), «бюджетна система» (С. 23), визначення позиції місцевих бюджетів в складі фінансової системи (С. 27), окреслення переліку їх функцій (С. 30), що поглиблює наукові уявлення про значення місцевих бюджетів та необхідність управління їх розвитком (С. 31-46);

Запропоновано концептуальні положення формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів, в рамках яких визначено пріоритетні напрями теоретичного аналізу (С. 47-64), засоби аналітичного обґрунтування рівня фінансового потенціалу місцевих бюджетів та перешкоди його формування (С. 65-66), що в комплексі дає змогу забезпечити підвищення дієвості відповідних елементів бюджетної політики держави; відмітною рисою зазначених концептуальних положень є також теза про необхідність урахування фінансового потенціалу при формуванні стратегій розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Дістало подальшого розвитку запропоноване автором групування передумов неефективності формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів в Україні (С. 68-103) за ознаками змісту міжбюджетних відносин, структури джерел фінансових ресурсів місцевих бюджетів, змісту державної соціально-економічної політики; що дозволяє визначити пріоритети реалізації бюджетної політики у відношенні ресурсної бази місцевих бюджетів та напрямів її розвитку.

Заслугує на схвалення розвинуте автором методичне забезпечення оцінки фінансового потенціалу місцевих бюджетів (С. 104-121), яке на відміну від існуючих, передбачає визначення інтегрального показнику на основі розрахунку його локальних потенціалів (бюджетний, інвестиційний, кредитний) та дозволяє провести його кількісну і якісну оцінку, визначити

проблеми формування ресурсної бази місцевих бюджетів, причини їх виникнення.

Цілком логічним, послідовним та науково обґрунтованим виступає комплекс елементів наукової новизни, який відображає пропозиції автора щодо удосконалення механізму виявлення додаткових джерел та резервів фінансового потенціалу (С. 124-138), який, на відміну від існуючих, конкретизує заходи з управління фінансовим потенціалом на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях і забезпечує комплексний підхід щодо підвищення рівня розвитку локальних потенціалів місцевих бюджетів, що дає можливість підвищити фінансового потенціалу місцевих бюджетів;

Практична значущість дослідження підтверджена розробленими в роботі альтернативними стратегіями управління розвитком адміністративно-територіальних одиниць (С. 139-154) на основі виявлення додаткових джерел та резервів формування фінансового потенціалу їх місцевих бюджетів, які запропоновано обирати з урахуванням оцінки перспектив економічного зростання територіальної громади та рівня інтегрального показника фінансового потенціалу місцевих бюджетів; це дозволяє підвищити самостійність та ресурсну забезпеченість управління розвитком адміністративно-територіальних одиниць (С. 154-172).

Резюмуючи аналіз основних наукових здобутків дисертанта, слід відзначити, що авторські ідеї із удосконалення механізму виявлення додаткових джерел та резервів фінансового потенціалу створюють надійний методологічний фундамент всієї роботи і забезпечують концептуальну цілісність дослідження.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що науково-методичні положення, викладені в дисертації, впроваджено в діяльність фінансового управління Краматорської міської ради у формі методичних рекомендації до оцінки фінансового потенціалу місцевих бюджетів та методичних рекомендацій до реалізації стратегії розвитку

місцевих бюджетів (довідка від 16.01.2015 № 02/15-2075), використано при підготовці пропозицій з реформування податкової системи України Державною податковою інспекцією у м. Краматорську Головного управління Міндоходів у Донецькій області (довідка від 04.02.2015 № 01-04/28-15) та Артемівської об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління Міндоходів у Донецькій області (довідка від 06.02.2015 №01-04/27-05). Викладені в дисертації теоретичні положення щодо місця місцевих бюджетів в системі державних фінансів, стану формування і виконання місцевих бюджетів в Україні використано у Донецькому державному університеті управління Міністерства освіти і науки України при викладанні дисциплін «Фінанси», «Місцеві фінанси», «Бюджетний менеджмент» (довідка від 12.05.2014 № 02-21/05) та в Класичному приватному університеті (м. Запоріжжя) при викладанні дисципліни «Місцеві фінанси», «Бюджетна система України» (довідка від 22.01.2015 № 06/01-35).

Повнота викладення результатів дослідження у публікаціях

Заслужує уваги та позитивно впливає на оцінку дисертаційної роботи належний рівень апробації її результатів. Наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані в результаті проведеного дослідження, викладено у 12 наукових працях, з яких: сім статей у наукових фахових виданнях (у тому числі дві статті – у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз), п'ять тез матеріалів конференцій. Всі публікації здійснено автором одноосібно. Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Автором, безсумнівно, зроблено належний внесок в розвиток теоретичних засад формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів, однак окремі положення дисертаційної роботи мають дискусійний характер або не позбавлені недоліків.

1. Автором в роботі (С. 11-30) в повній мірі розвинуто понятійно-категорійний апарат дослідження сутності та проведено структурування складових фінансового потенціалу місцевих бюджетів. Разом з тим, автором не розкрито з чого саме складається ресурсна база місцевих бюджетів за рахунок якої буде проведено удосконалення механізму виявлення додаткових джерел та резервів фінансового потенціалу.

2. При аналізі матеріалу першого розділу дисертаційної роботи видно, що методологічна база дослідження складається з наукових праць авторитетних фахівців в сфері місцевих бюджетів, досліджень з питань реалізації бюджетної політики держави; відомих у зарубіжній та вітчизняній науці вчених в області національних фінансових систем. Поряд з цим автор не визначає, яка саме, методологія покладена в основу формування концептуальних положень формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів.

3. Автором в дисертаційній роботі удосконалено концептуальні положення формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів (С.47-66). Попри це автору доцільно було аргументувати спочатку недосконалість існуючого механізму формування фінансового потенціалу, навести його недоліки і взагалі зробити наголос: чи дійсно існував цей механізм чи, в практиці, було використано лише його окремі елементи?

4. При удосконаленні методичного підходу до оцінки фінансового потенціалу місцевих бюджетів (С. 104-121) автору доцільно було навести обґрунтування відбору якісних та кількісних показників за кожною групою локальних потенціалів (бюджетний, інвестиційний, кредитний). Також потребує пояснення які саме методи якісної обробки аналітичної інформації будуть використані та навести обґрунтування їх вибору.

5. В роботі автором удосконалено групування передумов неефективності формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів в Україні за ознаками змісту міжбюджетних відносин, структури джерел фінансових ресурсів місцевих бюджетів (С.126-128). Автору доцільно було б

навести більш ґрунтовне твердження такого перерозподілу саме з позиції визначення ресурсної бази місцевих бюджетів.

6. Висновки і рекомендації дисертанта були б більш повними в разі, якщо б в роботі було визначено набір тих стандартних методів саме аналітичної обробки даних, які варто використовувати при проведенні оцінки фінансового потенціалу місцевих бюджетів в рамках структури формування місцевих бюджетів та їх співвідношення.

7. Достатньо дискусійним є визначення автором переліку функцій місцевих бюджетів (С. 30), адже у фінансовій науці загальноприйнятою є теза про відображення функціями бюджетів природи фінансів і відповідне виділення лише розподільної та контрольної функцій.

8. Викликає сумніви підхід, за якого коефіцієнт зростання потенціалу місцевих бюджетів, наведений на С. 137, має розраховуватися як просте середньоарифметичне значення приростів інтегральних показників за складовими фінансового потенціалу місцевих бюджетів, адже можливості реалізації кожної зі складових не є рівноймовірними, що потребує впровадження процедури зважування значень в складі даного коефіцієнта.

Разом з тим, висловлені зауваження не носять принципового характеру, вони є свідченням складності і багатоаспектності проблем, висвітлених у дисертаційній роботі, і суттєво не впливають на її позитивну оцінку.

Загальні висновки по дисертаційній роботі. Дисертація Шиліної Ганни Миколаївни, що виконана на тему «Формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів», є цілісним, логічним, завершеним науковим дослідженням, результат якого визначено як обґрунтування концептуального визначення теоретико-методичних підходів й науково-методичних рекомендацій щодо формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів України й впровадження теоретичних положень, методичних підходів та науково-практичних рекомендацій відповідно темі наукової роботи у практичну діяльність державних органів влади й управління. За змістом та оформленням

дисертація відповідає нормативним вимогам Міністерства освіти і науки України, пп. 9, 11, 12, 13 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор, Шиліна Ганна Миколаївна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

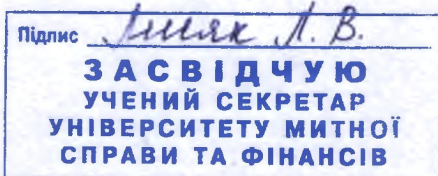
Офіційний опонент:

Завідувач кафедри фінансів
Університету митної справи та фінансів
Міністерства освіти і науки України

д.е.н., професор

Л.В. Лисяк

Л. М. Горює